

**УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ**

**УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ
ДИСЕРТАЦИЈЕ**

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Кликните да бисте почели унос текста.

1. Датум и орган који је именовео комисију
Наставно-научно Веће Филолошког факултета у Београду, 20. априла
2016. године
2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања,
назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у
звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен:
 1. Ментор: Проф. др Радојка Вукчевић, редовни професор, Филолошки
факултет Универзитета у Београду. Ужа научна област: наука о
књижевности, америчка књижевност. Датум избора у звање:
28.09.2005.
 2. Проф. др Зоран Пауновић, редовни професор за ужу научну област
Енглеска и америчка књижевност (предмет: Енглеска књижевност),
2006, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду.
 3. Проф. др Весна Лопичић, редовни професор, Филозофски факултет
Универзитета у Нишу. Ужа научна област: наука о књижевности,
англоамеричка књижевност и култура. Датум избора у звање:
02.03.2009.

II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ

Кликните да бисте почели унос текста.

1. Име, име једног родитеља, презиме:
Тамара Момчила Јововић
2. Датум рођења, општина, република:
30.08.1983. Добој, Република Српска
3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе:
20.11.2008, Београд, *Society and Identity in Nathaniel Hawthorne's Novels:*

The Scarlet Letter and The House of Seven Gables (дипломске академске студије – master)

4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука:
америчка књижевност

III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

„Афро-америчке књижевнице из угла афро-америчког црног феминизма: Зора Нил Херстон, Елис Вокер и Тони Морисон“

IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација мр Тамаре Јововић обухвата 166 компјутерски штампаних страница, а подијељена је на следећа поглавља: 1. Увод (стр. 1-17), 2. Путеви црног феминизма (стр. 17-58), 3. Зора Нил Херстон и Харлемска ренесанса (стр. 64-84), 4. Тони Морисон и игра у тами(стр. 84-120), 5. Елис Вокер и постмодернизам (стр. 124-143), 6. Закључак (стр.143-153), Библиографија (153-163). Списак литературе садржи 96 библиографских јединица.

У **уводном поглављу** Тамара Јововић образлаже тему и циљ истраживања, ближе објашњава појмове које чине наслов дисертације доводећи их у везу са специфичним теоријским и историјским контекстима, и указује на кључне парадигме црног феминизма које ће у наредним поглављима чинити окосницу детаљних приказа и критичке анализе афро-америчких ауторки: Зоре Нил Херстон, Елис Вокер и Тони Морисон у анализи њихових књижевних дјела. Након кратког осврта на периодизацију афро-америчке књижевности и развој црне феминистичке мисли, кандидаткиња заузима позицију истраживача који се залаже за плурална тумачења стваралаштва Херстонове, Вокерове и Морисонове, с очекивањем да ће њихово читање из угла црног феминизма дати значајан допринос разумијевању њихове поетике, посебно ако се има у виду да многим темама афро-америчких књижевница српска критика није до сада посветила довољно пажње. Након одређивања теоријске матрице која ће јој послужити у анализи њихове прозе, кандидаткиња наговјештава и низ питања које ће подробно испитати у свом раду: раса, класа, род и сексуалност као кључни елементи у женској афро-америчкој књижевности, проблем сопствене и историјске прошлости у репресивном друштву, релативизација стереотипних представа афро-америчке женскости.

Прво поглавље под називом **Путеви црног феминизма** даје хронолошки преглед најзначајнијих теорија и теоретичара/ки од развоја црне феминистичке мисли у 1960-им до трећег таласа у 1990-им. У оквиру појединачних одјељака овог дијела рада, кандидаткиња Јововић представља теоријска полазишта одабраних критичарки. Након уводног представљања црног феминизма, она

приказује многострукост гласова црне феминистичке критике: Барбара Смит, Хејзел Карби, Барбара Кристијан. Посебну пажњу кандидаткиња посвећује једној од најзначајнијих теоретичарки црног феминизма, бел хукс, која испитује утицај ропства и уврежених стереотипа о црнкињама на представу о Афро-Американкама у америчком друштву. Значајно мјесто у избору Тамаре Јововић заузима и Патриша Хил Колинс која уводи термин „афроцентрична феминистичка епистемиологија“ чиме наглашава да су специфична друштвена и политичка репресија којој су црнкиње биле изложене, утицале на конструктисање дистинктивних, алтернативних форми знања.

Друго поглавље Тамара Јововић посвећује испитивању друштвено-историјског, културног и књижевног контекста у коме је стварала Зора Нил Херстон, Харлемској ренесанси. Позивајући се на одабране теоретичаре црног феминизма кандидаткиња анализира њен роман *Њихове очи су гледале Бога* у поменутом кључу. Анализа показује да се Херстонова у роману противи устаљеној категоризацији и стереотипима везаним за Афро-Американке и скреће пажњу, како на друштвено-политичку, тако и на умјетничку потребу да се црнци прикажу као аутентични индивидуалци, а не фиксирано и конвенционално под утицајем бијелачког расизма. Њен роман показује и стварање новог културолошког модела и књижевног појма – *нове црне жене*. У оквиру истраживања културно-историјског контекста и стваралаштва Херстонове, кандидаткиња указује да је нова црна жена модел који успјешно рјешава проблем сукоба политике и естетике при томе обликујући црни женски идентитет.

Треће поглавље посвећено је анализи два романа најзначајније америчке савремене књижевнице Тони Морисон, добитнице Нобелове награде за књижевност. Тамара Јововић анализира романе *Вољена* и *Сула* у којима Тони Морисон представља проблеме расе, рода, сексуалности и класе показујући прије свега да су расне и родне предрасуде и даље у самим темељима америчког друштва. Интерпретирајући прво роман *Вољена*, кандидаткиња Јововић уводи термин нео-ропски наратив и показује да Тони Морисон исправља грешке прошлости када су наративи робова узимани са резервом и тиме показује још нешто: нео-ропски наратив је, уједно и умјетничко дјело и неопходан критички дискурс за разматрање комплексне афро-америчке историје и институције ропства. Укрштајући адекватне теорије црног феминизма са одабраним корпусом, кандидаткиња Јововић указује и на разобличавање културне митологије о ропству и сексуалности Афро-Американки.

У потпоглављу 3.5. кандидаткиња Тамара Јововић даље истражује политику

расе и класе и њихову везу са сексуалношћу у роману *Сула*. Успјех црне феминистичке мисли, како Јововићева показује, у овом роману почива на могућности да се оспори хетеросексуална, брачна и патријархална институција и да се пронађе алтернативни простор за развој црног женског идентитета. Ово поглавље кандидаткиња Јововић закључује издвајањем теоријске мисли Барбаре Смит која увиђа хомоеротску везу између главних јунакиња романа, што је уједно представља и једну нову, савремену, перспективу, али истовремено и клопку у коју, по мишљењу Тамаре Јововић, ова теоретичарка упада, и са којом води веома успјешну полемику.

Четврто поглавље истражује поетику књижевнице Елис Вокер и њен теоријски концепт (женство). Посебну пажњу посвећује њеном роману *Боја пурпура* који нам показује да савремена црна феминистичка мисао одражава и повећану склоност ка супротстављању родној неравноправности у оквиру афро-америчке друштвене заједнице. Кандидаткиња указује и на специфичну наратолошку матрицу романа, епистоларну форму, кроз коју главна јунакиња романа артикулише свој глас у друштву које га ућуткује и занемарује.

У **Закључку** кандидаткиња резимира своје резултате.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Докторска дисертација мр Тамаре Јововић је савјесно и зрело урађен рад, писан не само на основу одличног познавања релевантне литературе него и са способношћу за њену критичку процјену. Тај рад је допринос српској англистици на више начина.

У **уводном поглављу** Тамара Јововић образлажући тему и циљ истраживања и представља црну феминистичку мисао која ће у наредним поглављима чинити окосницу приказа и критичке анализе великог броја аутора, ауторки и позиција у анализи књижевних дјела Зоре Нил Херстон, Елис Вокер и Тони Морисон. Размишљања о роду, раси, класи и сексуалности у дјелима Херстонове, Вокерове и Морисонове кроз призму црног феминизма, како у овом дијелу рада закључује Јововићева, драгоцене су не само због савременог приступа разумијевању подсвјесних тежњи ауторки, већ и због указивања на то да су наведене књижевнице у своја дјела уткале идеје родног, расног, класног и сексуалног конструктивизма, што обогаћује и уноси свјежину у тумачења њихових дјела и даје им посебан смисао. Стога, како Јововић закључује, за валидно и иновативно тумачење ове књижевности, црни феминизам је адекватан теоријски оквир.

У првом поглављу под називом **Путеви црног феминизма**, кандидаткиња Тамара Јововић, показује путеве развоја црне феминистичке мисли у односу на феминизам, а потом даје увид у политичку позадину феминистичког дјеловања

и идеолошких разлика и показује да историјат феминистичке мисли није увијек био имун на репресивне моделе наспрам којих је декларисао сопствену борбу. Кандидаткиња освијетљава у којој мјери се црни феминизам супротставио прећутном напуштању првобитне платформе о остварењу општих људских права и маргинализацији црних жена; у којој мјери се антирасистички определијелио и понудио јасну слику о томе гдје леже темељи друштвене репресије; шта представља рам у оквиру кога се може дјеловати на остварењу радикалних промјена у друштву; у којој мјери црне теоретичарке инсистирају на значају уважавања историјских и културних специфичности женског искуства, као и на значају искуства маргинализованих група. Кандидаткиња је, прије свага, уложила изузетан труд у то да уопште идентификује и хронолошки прикаже најзначајније теорије црног феминизма. Потом их, кроз седам потпоглавља, детаљно представља показујући да је питање расе нераскидиво везано за питање рода, класе и сексуалности и да када се ради о Афро-Американкама, феминизам треба да буде покретач радикалније реформе којој су ове жене тежиле.

Друга вриједност истраживања је у доприносу рецепцији афро-америчке женске књижевности на овим просторима. Студија кандидаткиње Јововић представља пионирски покушај да се у нашем региону скрене пажња на афро-америчко женско писмо имајући на уму да је ова књижевност недовољно истражена и донекле непозната. Треба примјетити да је кандидаткиња у том покушају изабрала најрепрезентативније књижевнице и дјела те доказала да оне заузимају посебно мјесто у америчком књижевном канону. Тиме је знатно проширено наше знање о овој теми, а студија Јововићеве може послужити и као полазна тачка за будућа истраживања на сличну тему.

VI СПИСАК НАУЧНИХ И СТРУЧНИХ РАДОВА КОЈИ СУ ОБЈАВЉЕНИ ИЛИ ПРИХВАЋЕНИ ЗА ОБЈАВЉИВАЊЕ У ОКВИРУ РАДА НА ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

1. "Reshaping Black Womanhood", Зборник са конференције- International Conference English Language and Literature studies: *Embracing Edges*, Belgrade, 2014.
2. "Постмодерно схватање фикције у студији *Поетика постмодернизма* Линде Хачион", АРС часопис за књижевност, културу и друштвена питања, бр.3.2014.

VII ЗАКЉУЧЦИ ОДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Тамара Јововић је у студиозном и теоријски утемељеном испитивању поетика Зоре Нил Херстон, Елис Вокер и Тони Морисон из угла црног феминизма представила резултате опсежних истраживања приказаних у приложеној дисертацији и формулисаних у закључном делу рада. Потврђујући почетну претпоставку свог рада да црни феминистички приступ треба првенствено да буде посвећен изучавању унутрашњих односа политике сексуалности и расе и проблему идентитета као кључних елемената у афро-америчкој женској књижевности, кандидаткиња показује да тумачење дјела Херстонове, Вокерове и Морисонове, у једном овако специфичном свјетлу може допринијети откривању до сада непрепознатих слојева њиховог текста. Истраживање Тамаре Јововић такође показује да њихова критичка мисао отвара простор за преиспитивање и поновно читање класика америчке књижевности. Бавећи се и теоријским промишљањем црног феминизма, кандидаткиња је показала да ове књижевнице у својој прози истичу ефекте пресека категорија расе, класе, рода и сексуалности и њиховом утицају на афро-америчку женску популацију. Тематика романа које је кандидаткиња анализирао, као и културно-историјске околности у којима су настали, говоре у прилог чињеници да су изазови са којима су се Афро-Американке сусретале многобројни и комплексни. Стога мр Тамара Јововић изводи закључак да су циљеви ових жена заједнички и укључују ширење црне феминистичке мисли, ојачавање његових начела, проширење значења црне женскости и сексуалности. Јер како кандидаткиња примјеђује, један од захтјева ових књижевница је и постављање расе у исту равн са родом, будући да теоретско промишљање расе и рода упућује на признање и усвајање начина на који се расне предрасуде обликовале феминистичку мисао и позвале на промјену. Тако истраживање Тамаре Јововић показује да изабрани корпус ауторки пружа различите моделе како је могуће живјети ван и унутар опресивног, доминантног система и да су ове ауторке поставиле темеље за ширу дефиницију феминизма и женскости.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Мр Тамара Јововић у својој тези „Афро-америчке књижевнице из угла афро-америчког црног феминизма: Зора Нил Херстон, Елис Вокер и Тони Морисон“ испитала 999 поетику три одабране књижевнице примјењујући један од најсавременијих приступа њиховом изучавању: црни феминизам. Изузетни по значају и оригиналности, резултати овог комплексног и опсежног дугогодишњег истраживања, обављеног на Универзитету Ферфилд Америци и

библиотекама у Србији и Црној Гори приказани су у закључном дијелу овог рада. Избор и истраживање поетике ове три истакнуте Афро-америчке ауторке само је још јаче истакао релевантност истражене теме и омогућио кандидаткињи Јововић да на одабраном корпусу (четири романа) дође до нових и свјежих закључака који се тичу четири кључна термина испитана у овој тези: раса, род, класа и сексуалност. Потпуно је оправдан и одабрани приступ (црни феминизам) у овом истраживању јер је омогућио кандидаткињи Јововић да дође до значајних увида у тајне приповедања Зоре Нил Херстон, Елис Вокер и Тони Морисон, поготово када је у питању освјетљавање рода, расе, класе и сексуалности из овог угла који, према налазима мр Јововић имају различито мјесто у редоследу значаја који им ове ауторке придају. Својим приступом, који се усредсређује на црни феминизам, мр Тамара Јововић у стању је да укаже на унутрашње контрадикторности дјела одабраних књижевница које константно освјетљавају род, расу, класу и сексуалност. Међу најдрагоценије странице њене дисертације спадају оне које захтевају промишљање управо ових контрадикторности и парадокса у одабраном корпусу. Оригинални допринос промишљању облика друштвених конструката родне, класне, расне и сексуалне репресије и отпора мр Тамаре Јововић састоји се превасходно у залагању против редуccionистичких тумачења дјела одабраних ауторки будући да свака од њих посебно даје изузетан допринос теоријским и књижевним проучавањима и рода и класе и расе и сексуалности. Ови и бројни други наводи које нам мр Тамара Јововић нуди у својој дисертацији показују и изузетну језичку компетенцију кандидаткиње, чији критички појмовни апарат не само да одговара захтевима тумачења која поставља црни феминизам, већ је у стању да укаже на све оно на шта одабране књижевнице упућују и што се увијек и изнова може откривати. Велики број свјежих и релевантних закључака истраживања, спроведеног с истинском посвећеношћу, али и чврстом научном утемељеношћу, Тамара Јововић дала је методолошки прецизно, прегледним и јасним стилем у докторској дисертацији „Афро-америчке књижевнице из угла афро-америчког црног феминизма: Зора Нил Херстон, Елис Вокер и Тони Морисон“. Кандидаткиња Јововић је написала прегледан, добро структуриран рад при чему је показала одлично познавање културноисторијског контекста и поетике три одабране књижевнице. Овим радом кандидаткиња Јововић потврдила је и раније показану способност за анализу књижевноуметничког текста, његово сагледавање у теоријском и историјском контексту из кога потиче, као и способност за доношење самосталног критичког суда, што јој је омогућило да дође до низа релевантних, научно утемељених и самосталних закључака које је изложила јасно и прецизно у својој дисертацији. На крају, има нешто што морамо посебно истаћи: Тамара Јововић се усудила да крене путевима истраживања поетике Зора Нил Херстон, Елис Вокер и Тони Морисон којима се претходни истраживачи, нарочито у српској англистици, нису још усудили да крену.

X ПРЕДЛОГ:

На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже Наставно-научном већу Филолошког факултета у Београду да прихвати докторску тезу под насловом „Афро-америчке књижевнице из угла афро-америчког црног феминизма: Зора Нил Херстон, Елис Вокер и Тони Морисон“ , а кандидаткињи мр Тамари Јововић одобри приступ усменој одбрани рада.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

- 1.
- 2.
- 3.